

1. ЗА ПРОФЕСОР Д.И.Н. ЕМИЛ МИХАЙЛОВ – УЧЕНИЯТ И ЧОВЕКЪТ. ДИМИТЪР ВЕЧЕВ

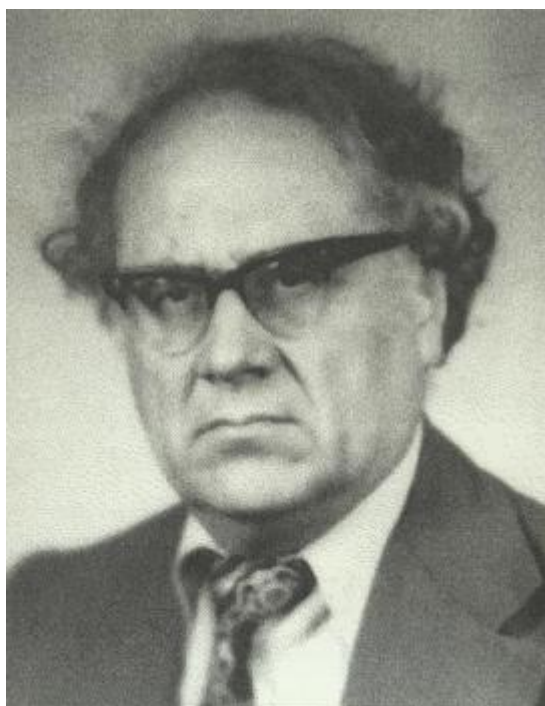

Димитър Вечев,

доцент, доктор по история

в Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

ЗА ПРОФЕСОР Д.И.Н. ЕМИЛ МИХАЙЛОВ – УЧЕНИЯТ И ЧОВЕКЪТ

Настоящият сборник е добър повод да си спомним за учения и човека – проф. дин Емил Хр. Михайлов. Събраните текстове в него са своеобразен косвен отговор на настойчивите призови от различни посоки да забравим неактуалното славянство, да се откажем от ненужната славянска емоция (в. Преса, 1 май 2012). Това означава по същество да се откажем от изучаването и изследването на руската история.

Колегата Емил Михайлов почина на 24 август 2004 г. Напусна този свят така тихо, както и живя. В Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ той не беше от хората, към които бяха насочени прожекторите на общественото внимание, но се открояваше с нещо много по-рядко – с яркия си пример на почтеност, нравственост, вътрешна извисеност и независимост. Не се влияеше от конюнктурата, не правеше реверанс на никого, отстояваше собствените си принципи.

Заеманите административни постове за него бяха само бreme. Заместник-декан на Историческия факултет от 1979 г., той с нетърпение очакваше края на мандата си, а когато в началото на 90-те години получи предложение да оглави Катедрата по История на Русия категорично отказа.

Държеше се мъжествено, без показност и ефекти. Смислът на неговия живот си останаха историята, библиотеките, книгите. Остави огромна и изключително ценна лична библиотека.

Проф. Емил Михайлов е роден на 25 септември 1930 г. в гр. София. Първите години от професионалния му път, след завършването на специалност история в Софийския университет, са свързани с Военноисторическия музей в гр. Бяла (1956– 1959) и Националния военноисторически музей в гр. София. Първите му публикации са посветени на ранната и възрожденската история на гр. Бяла. Особено впечатлен е от личността и подвига на княгиня Юлия Вревская, доброволка в Руско-турската война и погребана до църквата в гр. Бяла. Проф. Михайлов разказваше с усмивка за един епизод от битието си на музеен уредник. При обновяването на музейната експозиция в гр. Бяла дейно участие взема Пенчо Кубадински, видна фигура в тогавашния политически живот. В хода на възникналите спорове между историка и политика на бъдещия професор е било обяснено недвусмислено чие мнение има по-голяма стойност. Независимо от този урок, проф. Михайлов никога не се притеснява да отдаде дължимото на някогашния партиен и държавен функционер за приноса му в обновяването на музейната експозиция в гр. Бяла.

Научните интереси на проф. Е. Михайлов са свързани преди всичко с разкриването на ранните етапи от развитието на историята на славянството, обособяването на южните и източните славяни и разселването им, основаването и утвърждаването на Киевска Рус и руско-българските връзки през ранното средновековие. Подобно на проф. В. Ключевски, проф. Е. Михайлов приема няколковековната колонизация на североизток (чак до Северния ледовит океан) за исторически подвиг на източните славяни, изискващ огромна енергия и жизненост. Проф. Е. Михайлов приемаше за достоверни сведенията в един от най-старите паметници на древна Русия *Повесть временных лет* и намираше антинорманизма, т.е. омаловажаването на историческата роля на варягите, за псевдонаучно течение в историографията. Според него външният фактор, т.е. варягите, са решаваща сила за създаването на Киевска Рус. В докторската си дисертация *Формирането на Киевска Рус в историческата литература* проф. Е. Михайлов проследява детайлно развитието на историческата мисъл по един от най-дискутираните въпроси на ранната руска история. Той привежда становището на акад. М. Сперански (1863–1938), според когото довладимировото християнство е българско влияние и то западнобългарско. Акад. Шахматов (1864–1920) потвърждава това заключение, а проф. А. Орлов намира, че руската ранна литература се оформя по образа на българската. В заключение проф. Е. Михайлов обобщава: пренасянето на българската книжовна култура в древна Русия е едно от най-значителните събития в руската история.

Най-значително място в своите изследвания проф. Е. Михайлов отделя на българо-руските връзки в средните векове. Те следва да бъдат търсени по негово мнение още преди християнизацията на Киевска Рус. Това са преди всичко културни контакти, които в началната си фаза са еднопосочни – от България към Киевска Рус. Акцентът на проф. Е. Михайлов се фокусира върху изреченото от Ю. Венелин, според когото русите са получили от българите кръщението и писмото (те ни научиха да пишем). Така отстояването на обективната историческа истина бе негово неизменно професионално верую.